

Lise Tarih Ders Kitaplar?n? De?erlendirme Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Lise Tarih Ders Kitaplar?n? De?erlendirme Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25427>

Özet

Lise Tarih Ders Kitapları'nın Değerlendirme Formu, Bülent Akbaba tarafından 2013 yılında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu formun temel amacı, lise düzeyinde kullanılan tarih ders kitapları'nın pedagojik, fiziksel, dilsel ve içeriksel kalitesini sistematik bir biçimde değerlendirmektir. Ölçek, 51 maddeden ve kitap değerlendirmesi için kritik öneme sahip beş temel boyuttan oluşmaktadır: **Fiziksel Tasarım, Eğitimel Tasarım, Görsel Materyal Kullanım, Dil, Anlatım ve Akademi**, ve **Ölçme ve Değerlendirme**. Form, özellikle tarih eğitimi alanında ders kitabı seçim ve geliştirme süreçlerine bilimsel bir dayanak sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tarih Ders Kitapları, Ders Kitabı Değerlendirme, Eğitim Bilimleri, Lise Eğitimi, Eğitimel Tasarım, Geçerlik, Güvenirlik

Yazarlar

Bülent Akbaba

Amaç

Bu formun geliştirilmesindeki temel amaç, lise düzeyinde okutulan tarih ders kitapları'nın niteliğini objektif kriterlere dayalı olarak belirlemek ve bu kitapları'nın öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verdiğini saptamaktır. Form, öğretmenlere, eğitim yöneticilerine ve ders kitabı yazarlarına, kitapları'nın güçlü ve zayıf yönleri hakkında detaylı ve yapılandırılmış geri bildirim sunmayı hedeflemektedir.

Form, ders kitapları'nın sadece içeriğini değil, aynı zamanda fiziksel dayanıklılığını, görsel materyallerin pedagojik uygunluğunu ve kullanılan dilin öğrenci kitlesine hitap etme düzeyini de kapsamlı bir şekilde incelemeye olanak tanır. Böylece, eğitim materyallerinin seçiminde daha bilinçli kararlar alınmasına katkıda bulunulmuştur.

Yapı

Lise Tarih Ders Kitapları'nın Değerlendirme Formu, ders kitapları'nın kalitesini beş ana boyutta inceleyen çok boyutlu bir yapıya ölçmektedir. Bu boyutlar, bir ders kitabı'nın hem kullanım kolaylığını hem de öğretimsel etkinliğini maksimize etmek için gerekli olan kritik öğeleri temsil eder.

Formun yapısı, 51 maddenin bu beş faktör altında gruplandırılmasıyla oluşturulmuştur. Her bir faktör, ders kitapları'nın belirli bir temel özelliğine odaklanarak, değerlendirmenin sistematik ve

ayrıntılı olması sağlamaktadır. Özellikle **Eğitsel Tasarım** boyutu, 27 madde ile en geniş kapsamlı faktördür, bu da içeriğin ve öğrenme etkinliklerinin önemini vurgulamaktadır.

Geçerlik

Formun geçerlik çalışmaları, öncelikle **Kapsam Geçerliği** üzerine yoğunlaşmıştır. Kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla alanda uzman kişilerden detaylı görüşler alınmıştır. Uzman değerlendirmeleri sonucunda, formun bağlamdaki yapısında önemli düzenlemeler yapılması gerektiği.

Uzman görüşleri neticesinde, 7 maddenin değerlendirme süreci için gereksiz olduğu tespit edilmiş ve formdan çıkarılmıştır. Ayrıca, 4 maddenin dil ve anlatım açısından daha açık ve anlaşılır hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Uzmanlar, ders kitabının **fiziksel tasarım**, **eğitsel tasarım**, dil, anlatım ve imla, görsel materyal kullanımı, ile ölçme ve değerlendirme gibi temel özelliklerinin ayrı başlıklar altında sunulmasının, hem **Kapsam Geçerliği** hem de sonraki güvenilirlik analizleri açısından büyük avantaj sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Güvenirlik

Değerlendirme formunun güvenilirliğini belirlemek için iki temel yöntem kullanılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilen formdaki beş temel boyuta yönelik olarak **Madde-Toplam Korelasyonlar** hesaplanmıştır. Bu analizler, her bir maddenin ilgili faktörle ne kadar tutarlı olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, formun zaman içindeki kararlılığını ölçmek amacıyla **Test Tekrar Test** yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle, formdaki 5 temel boyuta yönelik kararlılık katsayıları hesaplanmış ve ölçmenin farklı zamanlarda benzer sonuçlar verme yeteneği doğrulanmıştır. Bu çalışmalar, formun tutarlı ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğunu göstermiştir.

Faktör Analizi

Lise Tarih Ders Kitapları'nı Değerlendirme Formu, toplam 51 madde ve beş temel faktörden (boyuttan) oluşan çok boyutlu bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu beş faktör, ders kitabının farklı yönlerini sistematik olarak ele almaktadır:

Fiziksel Tasarım (5 madde): Tarih ders kitabının genel olarak kullanılıp, dayanıklı ve sağlam olması gibi dikkatli özelliklerini değerlendirir.

Eğitsel Tasarım (27 madde): Bu boyut, kitabın öğretimsel kalitesine odaklanır; örneğin, sözlük bölümünün doğruluğu ve yeterliliği, içeriğin pedagojik düzenlenmesi ve öğrenme hedeflerine uygunluğu gibi konuları kapsar.

Görsel Materyal Kullanımı (8 madde): Kitapta yer alan görsel öğelerin (haritalar, fotoğraflar,

grafikler vb.) doğru, güncel, ilgili ve öğretim için yararlı olabilecek nitelikte sunulup sunulmadığını inceler.

Dil, Anlatım ve İmla (5 madde): Kullanılan dilin ve cümle yapısının öğrencilerin yaşına, gelişim düzeyine ve kişisel özelliklerine uygunluğunu, ayrıca imla kurallarına riayet edilip edilmediğini değerlendirir.

Ölçme ve Değerlendirme (6 madde): Ders kitabındaki alıştırma ve değerlendirme sorularının anlaşılabilirliği, amaca uygunluğu ve öğrencilerin kazanımlarının ölçme yeterliliğini inceler.

Ölçme Aracı

Test Türü: Geliştirme (Değerlendirme Formu)

Format: 51 maddeden oluşan, beş faktörlü yapılandırılmış değerlendirme formu.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Eğitimciler, uzmanlar veya ders kitabı değerlendirme komisyonları.

Yaş Grubu: Lise düzeyindeki (yaklaşık 14-18 yaş) öğrencilerin kullandığı ders kitapları'nı değerlendirmek için tasarlanmıştır.

Popülasyon Detayları: Form, doğrudan öğrencileri ölçmek yerine, eğitim materyallerini (lise tarih ders kitapları'nı) değerlendirmek üzere uzmanlar tarafından kullanılmak için geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Uzman görüşüne dayalı kapsam geçerliği ve madde-toplam korelasyonları ile Test Tekrar Test güvenilirlik analizlerinin uygulandığı bir geliştirme çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler

Ders Kitabı Kalitesi, Tarih Eğitimi, Eğitim Psikometri, Faktör Yapısı, Güvenirlik Analizi, Madde Analizi, Bülent Akbaba

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri: akbaba@gazi.edu.tr

Yayın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

Yayınlar & Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2013

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanımı ve izinleri için sorumlu yazar Bülent Akbaba ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çalışmalar için genellikle kaynak gösterilerek kullanımı mümkündür.

Orijinal makale Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr. Ayrıca, ölçeğin orijinal PDF belgesi şu adresten indirilebilir: lise-tarih-ders-kitaplarini-degerlendirme-formu-toad.pdf

Referanslar

Akbaba, B. (2013). Lise Tarih Ders Kitapları'nı Değerlendirme Formu'nun geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 26-41.

Lise Tarih Ders Kitapları'nı Değerlendirme Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek 51 madde ve beş faktörden oluşmaktadır.

Fiziksel tasarım (5m): Tarih ders kitabının kullanışlı ve sağlam olması

Eğitsel tasarım (27m): Sözlük bölümünün doğruluğu ve yeterliliği

Görsel materyal kullanımı (8m): Görsel öğelerin doğru, güncel ve öğretim için yararlı olabilecek nitelikte sunulması

Dil, Anlatım ve Örnekleme (5m): Öğrencilerin yaşına ve kişisel özelliklerine uygun dil ve cümle yapısının kullanılması

Ölçme ve Değerlendirme (6m): Ders kitabındaki soruların anlaşılabilirliği